

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

**Darba aizsardzības instrukcija Nr. 37
veicot riepu demontāžas un montāžas darbus**

1. Vispārīgās prasības**1.1. Nosacījumi riepu montāžas darba izpildei:**

1.1.1. vecums	no 18 gadiem
1.1.2. dzimums	vīriešu
1.1.3. veselības pārbaude	saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu
1.1.4. kvalifikācija	profesionālā apmācība
1.1.5. instruktāžas:	
1.1.5.1. ievadapmācība	stājoties darbā
1.1.5.2. instruktāžas darba vietā	stājoties darbā un atkārtoti - ne retāk kā 1 reizi gadā

1.2. Tehnoloģiskā procesa, iekārtu bīstamās zonas:

1.2.1. vietas, virs kurām notiek kravu pārvietošana ar celšanas mehānismiem;

1.2.2. elektroiekārtu neizolētu strāvu vadošu daļu tuvumā.

1.3. Darba vides riska faktori:

1.3.1. elektriskās strāvas iedarbība;

1.3.2. mikroklimats (mitrums, temperatūra, piesārņotība);

1.3.3. rotējoši griezējinstrumenti, mehānismi, to daļas;

1.3.4. putekļi, tai skaitā gumijas;

1.3.5. saskare ar ķīmiskām vielām, to izgarojumi;

1.3.6. atsviestas/lidojošas apstrādājamā materiāla vai griezējinstrumenta daļiņas (atlūzas);

1.3.7. darbs ar asiem spiciem rokas instrumentiem;

1.3.8. priekšmetu, smagumu pārvietošana, nešana, to krišana/uzkrišana;

1.3.9. pakļupšana, paslīdēšana, pakrišana;

1.3.10. nepareizs vai nepietiekošs apgaismojums.

1.4. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi

1.4.1. apgaismojums (vispārējais un vietējais);

1.4.2. ventilācija (vispārējā un lokālā);

1.4.3. aizsargbrilles; aizsarg cimdi (tai skaitā ķīmiski noturīgi);

1.4.4. aizsargapvalki, norobežojumi iekārtu rotējošām daļām;

1.4.5. aizsargbrilles, cimdi (tai skaitā ķīmiski noturīgi), pret putekļu maska;

1.4.6. pazemināta sprieguma izmantošana.

1.5. Ugunsdrošības pasākumi:

1.5.1. riepu montāžas telpās un ugunsnedrošās vietās nesmēķēt un nelietot atklātu uguni;

1.5.2. smēķēt drīkst tikai tam speciāli paredzētās vietās;

1.5.3. regulāri veikt darba vietas sakopšanu un iekārtu tīrīšanu;

1.5.4. ievietot izlietoto slaukamo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem;

1.5.5. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem;

1.5.6. neglabāt darba vietā viegli uzliesmojošas vielas un šķidrumus apjomā, kas pārsniedz triju stundu laikā nepieciešamo.

1.6. Elektrodrošības prasības:

1.6.1. aizliegts strādāt ar nesazemētiem elektroinstrumentiem, elektroietaisēm;

1.6.2. neveikt jebkādu elektroietaišu remontdarbus, ja nav atbilstoša kvalifikācija;

1.6.3. izmantot vietējo apgaismojumu ar spriegumu ne lielāku par 36V.;

1.6.4. nelietot pārvietojamos apgaismes ķermeņus, ja spuldzei nav aizsargrežģa;

1.6.5. izvietot un ievērot brīdinājuma uzrakstus, zīmes un plakātus.

1.7. Darba higiēnas prasības:

1.7.1. ēst tikai tam speciāli paredzētās vietās;

1.7.2. mazgāt rokas pirms ēšanas un darbu beidzot;

1.7.3. neuzglabāt darba vieta pārtikas produktus.

1.8. Ja konstatēti bojājumi iekārtām, instrumentiem u.c.:

- 1.8.1. bojājumu gadījumos (mehāniski bojājumi, iekļūstumi, palielināta vibrācija, deguma smaka, slēdžu uzkaršana u.c.) pārtraukt darbu (izslēgt), ziņot darba devējam un brīdināt citus darbiniekus par radušos situāciju;
- 1.8.2. darbu atsākt tikai tad, kad ir novērsti bojājumi.
- 1.9. Strādājošiem jāzina darbam lietojamo iekārtu ražotāja lietošanas instrukcijas. Šo iekārtu apkopes darbus drīkst veikt tikai speciālisti.
- 1.10. Darbinieks ir tiesīgs atteikties veikt darbu vai pārtraukt to, ja darba devējs nav nodrošinājis nekaitīgus un drošus darba apstākļus.
- 1.11. Nodarbinātajam jāievēro drošības zīmju prasības.
- 1.12. Par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.
- 1.13. Nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par nelaimes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

2. Prasības darba aizsardzībai, uzsākot darbu

- 2.1. Uzvilkt darba apģērbu, rūpīgi to sakārtot, aizpogāt, lai nebūtu brīvi plandošas, karājošas apģērba detaļas un tas neierobežotu kustības. Sagatavot darbam nepieciešamos individuālās aizsardzības līdzekļus, pārbaudīt to darbderīgumu.
- 2.2. Ieslēgt vispārējo un, ja nepieciešams, vietējo apgaismojumu.
- 2.3. Ieslēgt un pārbaudīt, vai darbojas kaitīgo vielu, izgarojumu lokālā nosūce darba vietās, posteņos kur iespējama to izdalīšanās.
- 2.4. Apskatīt un sakārtot darba vietu, novākt visu lieko:
 - 2.4.1. pārbaudīt, vai iekārtas, instrumenti un palīgierīces ir tehniskā kārtībā;
 - 2.4.2. pārbaudīt, vai iekārtām ir nepieciešamie aizsargapvalki, to tehnisko stāvokli;
 - 2.4.3. aizliegts strādāt ar bojātiem darba rīkiem vai palīgierīcēm;
 - 2.4.4. pārbaudīt, vai ir nepieciešamie individuālās aizsardzības līdzekļi un tie ir lietošanas kārtībā.
- 2.5. **Aizliegts** uzsākt darbu ar riepu montāžas iekārtu, kura nav droša ekspluatācijā vai arī nav pārbaudīta.
- 2.6. Neuzsākt (pārtraukt) darbu un ziņot tiešajam darba vadītājam, ja konstatējat faktorus (nepietiekošs apgaismojums, bojājumi iekārtām, palīgierīcēm, nav vai ir bojāti individuālie aizsardzības līdzekļi u.tml.), kuri var kļūt par nelaimes gadījumu darbā cēloni.

3. Darba aizsardzības prasības darba laikā

- 3.1. Riepu montāža un demontāža jāveic tam speciāli paredzētā iecirknī, kas aprīkots ar nepieciešamām iekārtām, ierīcēm un instrumentiem.
- 3.2. Darba laikā jābūt uzmanīgam un netraucēt citus darbiniekus. Darīt tikai to darbu, kurš ir uzdots. Neielast un neļaut uzturēties darbu zonā nepiederošām personām. Nestrādāt bez individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.
- 3.3. Pirms riteņu noņemšanas automobilim jābūt novietotam uz speciāla pacelāja vai cita celšanas mehānisma. Pēdējā gadījumā zem nepaceltajiem riteņiem jāpaliek speciāli atturi (kurpes), bet zem automobiļa daļas, kas izvirzīta ārpus celšanas mehānisma, speciālu paliktņi (steķus). Turklāt automobiļa dzinējam jābūt izslēgtam. Aizliegts paliktņi vietā izmantot ķieģeļus, diskus u.tml. Nedrīkst noņemt riteņus automobilim, kas atbalstīts tikai pret celšanas mehānismiem.
- 3.4. Paceļot automobili ar domkratu, domkrats jānovieto uz stabilas virsmas vai zem tā jāpaliek izturīgs koka paliktņi. Aizliegts zem domkrata likt gadījuma priekšmetus.

- 3.5. Pirms atskrūvēt bezdisku riteņu un rumbas stiprinājuma uzgriežņus, lai noņemtu vai pārstatītu riteni, no riepas pilnībā jāizlaiž gaiss.
- 3.6. Veicot riteņu noņemšanu, uzlikšanu:
- 3.6.1. atskrūvējot riteņus ar atslēgu, aizliegts ievietot starpliku starp atslēgas atveri un skrūvju un uzgriežņu malām, kā arī pagarināt atslēgu ar caurules vai citas sviras palīdzību, ja to neparedz atslēgas konstrukcija. Skrūves atskrūvēt bez sitieniem. Atskrūvējot skrūves, nelekt ar kājām uz atslēgas. Strādājot ar uzgriežņu atslēgām, tās jāpiemeklē atbilstoši uzgriežņu izmēriem, pareizi jāuzliek atslēga uzgriežņim; nedrīkst piespiest uzgriežni ar rāvienu.
- 3.6.2. noņemot/uzmontējot riteņus, neatstāt tos pilnībā atskrūvētus vai nenostiprinātus;
- 3.6.3. neatstāt riteņus vertikālā stāvoklī bez atbalstīšanas/nostiprināšanas;
- 3.6.4. strādājot pie kravas automobiļu u.c.(smagu, liela izmēra) riteņu montāžas, pārvietot tās tikai ar celšanas mehānismu palīdzību;
- 3.7. Pirms uzsākt darbu ar elektroinstrumentu, jāpārbauda zemējuma esamība un darba kārtība.
- 3.8. Riteņu, kuru masa ir 15 kg un lielāka, noņemšanas, pārvietošanas un uzstādīšanas operācijām jābūt mehānizētām.
- 3.9. Smagu, liela izmēra riteņu(arī riepu) pārvietošanas laikā neatrasties starp riteni un montāžas stendu vai automobili.
- 3.10. Uzsākot riepu demontāžas darbus, izlaist riepai gaisu un noņemt diska sprostgredzenu, atsvarus.
- 3.11. Veicot riepu montāžu, demontāžu uz montāžas stenda, aizliegts riepu kārtot, izlīdzināt ar rokām. Liela izmēra, smagas riepu kārtošanu uz montāžas stenda veikt ar laužņu palīdzību.
- 3.12. Montāžas, demontāžas laikā nepievirzīt rokas montāžas stenda kustošo daļu tiešā tuvumā.
- 3.13. Aizliegts riepas bortu no diska atsist ar veseri.
- 3.14. Strādājot ar pneimatiskajiem instrumentiem:
- 3.14.1. regulāri sekot slēgarmatūras un gaisa vadu savienojumu stāvoklim, lai nepieļautu to atskrūvēšanos;
- 3.14.2. gaisa plūsmu nevirzīt uz sevi vai blakus strādājošiem.
- 3.15. Lai izņemtu no riepas metāla priekšmetus, naglas, jālieto knaibles, bet ne skrūvgriezis, īlens vai nazis. Aizliegts pārbaudīt svešķermeņu (naglu un tml.) esamību riepā, velkot, taustot ar roku.
- 3.16. Ja riepas iekšējās virsmas apskatei tiek pielietots pletējs, jāpārlicinās, ka tas stingri ievietots un neizslīdēs no riepas bortu spiediena.
- 3.17. Riepa jāremontē pēc tam, kad no tās rūpīgi notīrīti putekļi, netīrumi un ledus.
- 3.18. Apstrādājot caurumus riepā (to tīrīšana, šāberēšana un tml.) ar instrumentiem, neturēt rokas pretim apstrādājamajai vietai no otras puses (iekšpusēs).
- 3.19. Izmantojot bojāto vietu šāberēšanai/slīpēšanai elektroinstrumentus, strādāt aizsargbrillēs un pret putekļu maskā.
- 3.20. Ievelkot „diegus” samaziniet riepā spiedienu un strādājiet īpaši uzmanīgi.
- 3.21. Izmantojot ķīmiskas vielas (līmes, attaukotājus un tml.):
- 3.21.1. strādāt uzmanīgi, nepieļaut to nokļūšanu uz ādas, acīs un citām ķermeņa daļām;
- 3.21.2. **aizliegts** izmantot ķīmiskas vielas, kuru izcelsme nav zināma. Izmantot tikai tādas ķīmiskas vielas, kurām ir drošības datu lapa un ievērot tajā norādītos drošības pasākumus.
- 3.21.3. strādājiet respiratorā, ja lokālā nosūces ventilācija nenodrošina pilnīgu kaitīgo izgarojumu izvadišanu;
- 3.21.4. neuzturēties telpā, kamēr tā nav izvēdināta, ja ventilācija nenodrošina efektīvu kaitīgo vielu nosūci.
- 3.22. Aizliegts uzmontēt riepas uz bojātiem vai neatbilstoša izmēra riteņu diskkiem.
- 3.23. Aizliegts likt riepas un citus priekšmetus uz apkures radiatoriem.
- 3.24. Ja riepas nostiprināšanai ir paredzēts sprostgredzens, pirms riepas piepumpēšanas pārliecināties, ka tas nav bojāts un pa visu diametru iegūļ gropē.

- 3.25. Pēc montāžas riepas piepumpēšanu līdz darba spiedienam veikt tikai tam speciāli paredzētā, nožogotā vietā ar aizveramiem un nofiksējamiem vārtiņiem (pumpēšanas laikā vārtiņi ir nofiksēti pret atvēršanos/atsīšanu vai iespējamā riepas uzsprāgšanas gadījumā).
- 3.26. Veicot riepas piepumpēšanu:
- 3.26.1. neatrasties tiešā tās tuvumā;
 - 3.26.2. kravas automašīnu riepas aizliegts piepumpēt ar spiedienu riepā, lielāku par 0,9 MPa (9 atm);
 - 3.26.3. aizliegts piepumpēt riepu, ja bojāts manometrs;
 - 3.26.4. pēc piepumpēšanas vizuāli (smago automašīnu riteņi jānovieto speciālā nožogojumā) pārlicināties par riepas stāvokli. Konstatējot defektus vai nepareizu novietojumu uz diska, nekavējoties veikt spiediena noņemšanu (izlaist gaisu) un ziņot par defektu meistaram vai veikt riepas atkārtotu montāžu;
- 3.27. Aizliegts strādāt (uzlikt/noņemt riteņus u.tml.) pie automašīnai u.tml., kura pacelta tikai uz domkrata un zem kura nav novietoti speciāli paliktņi (balsti). Par paliktņiem aizliegts izmantot gadījuma priekšmetus (riteņu diskus, ķieģeļus u.c.).
- 3.28. Aizliegts:
- 3.28.1. uzvilkt riepu uz bojāta diska, kam ir robi, netīrumi un rūsa uz darba malām;
 - 3.28.2. izsist disku ar uzsitējveseri (āmuru);
 - 3.28.3. piepumpējot riepu ar gaisu, koriģēt tās stāvokli uz diska, sitot pa riepu;
 - 3.28.4. montēt riepas uz riteņa diska, kas neatbilst riepu izmēram;
 - 3.28.5. piepumpēt riepu vairāk, nekā to atļauj izgatavotāja noteiktā norma;
 - 3.28.6. veicot darbu ar pneimatisko instrumentu, virzīt gaisa strūklu uz sevi vai citiem cilvēkiem.
- 3.29. Strādājot ar rokas elektroinstrumentiem, izpildīt attiecīgajās instrukcijās noteiktās prasības.
- 3.30. Uzturēt tīrību un kārtību darba vietās. Sekot, lai zem kājām nemētātos materiālu atlikumi un citi gruži, kas var kļūt par iemeslu paslīdēšanai vai pakļupšanai.
- 3.31. Aizliegts ar rokām vākt metāla skaidas un citus atkritumus, tīrīt iekārtas – izmantot birsti.

Vulkanizācijas darbos

- 3.32. Aizliegts strādāt ar tehniski bojātu vulkanizācijas aparātu.
- 3.33. Riepu, kameru pirms vulkanizācijas tīri jānotīra no putekļiem, netīrumiem, ledus.
- 3.34. Vulkanizācijas iekārtai jābūt nodrošinātai ar labu ventilācijas sistēmu.
- 3.35. Riepu un kameru tīrīšanu no putekļiem jāveic lietojot aizsargbrilles.
- 3.36. Vulkanizēšana jāveic pie labi nostiprinātas riepas, kameras.
- 3.37. Izņemt riepu, kameru no turētājiem drīkst tikai pēc tās pilnīgas atdzišanas.
- 3.38. Aizliegts lietot etilēto benzīnu.
- 3.39. Nedrīkst lietot atklātu uguni vai smēķēt telpās, kurās atrodas tilpnes ar viegli uzliesmojošiem (piemēram, benzīns) vai degošiem šķidrumiem.

4. Darba aizsardzības prasības ārkārtējās situācijās

4.1. avārija	jāpārtrauc darbs, jāizslēdz visas darbojošās iekārtas un jāveic nepieciešamie drošības pasākumi, bet ja tas nav iespējams, darbs jāpārtrauc, līdz bīstamība nav novērsta;
4.2. sprādziens	ja paaugstinās degtspējīgo vielu saturs darba vidē, darbs nekavējoties jāpārtrauc. Atsākt darbu drīkst tikai pēc tam, kad novērsts gāzu koncentrācijas paaugstināšanās cēlonis, atjaunota normāla gaisa vide;

4.3. ugunsgrēks	4.3.1. nepieciešamības gadījumā nekavējoties ziņot ugunsdzēsības dienestam (tālr. 112); 4.3.2. sākt dzēst ugunsgrēku ar darba vietā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem (ugunsdzēsamo aparātu, smiltīm u.c.); 4.3.3. izsaukt uz ugunsgrēka vietu darbu vadītāju.
4.4. nelaimes gadījums	4.4.1. ja iegūta trauma vai notikusi pēkšņa saslimšana, darbs jāpārtrauc, par notikušo jāziņo tiešajam vadītājam, jāsaņem pirmā palīdzība, bet nepieciešamības gadījumā jādodas pie ārsta; 4.4.2. ja nelaimes gadījums noticis ar citu darbinieku, sniegt viņam pirmo palīdzību, pārtraukt darbu, paziņot par notikušo savam vadītājam (vai iestādes vadībai), nepieciešamības gadījumā izsaukt ātro palīdzību (tālr. 113 vai 112), saglabāt notikuma apstākļus, ja tas nerada briesmas apkārtējiem.

4.5. Izdzirdot trauksmes signālu, kas saskaņā ar noteikto kārtību brīdina par ugunsgrēka izcelšanos vai citu bīstamu situāciju, pārtraukt darbu, izslēgt elektroietaisies un atstāt ēku pa tuvāko evakuācijas izeju.

5. Prasības darba aizsardzībai, beidzot darbu

- 5.1. Izslēgt iekārtas, notīrīt no tām putekļus, netīrumus un atlikumus.
- 5.2. Notīrīt instrumentus, palīgierīces un aprīkojumu un salikt tos paredzētajās vietās.
- 5.3. Nolikt glabāšanas vietā neizmantotos riepu remonta materiālus.
- 5.4. Notīrīt specapgērbu, individuālās aizsardzības līdzekļus un salikt tos paredzētajās vietās.
- 5.5. Izpildīt nepieciešamās sanitāri higiēniskās procedūras.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis